

Hårt liv för många i Spanien

Spanien drabbades hårt av den ekonomiska regressionen 2008. Trots återhämtning under senare år är situationen fortfarande svår. Utan hjälporganisationer skulle många spanjorer inte klara sig.

Text & bild: Ann-Britt Sternfeldt | [Prenumerera](#) | Artikel i SocialPolitik nr 2 2017

Att välfärdssystemet i Spanien inte fungerar bra drabbar bland annat många pensionärer. Något jag blir märkbart medveten om när jag promenerar runt i Las Palmas, Gran Canarias huvudstad. Här sitter flera äldre kanarier och tigger utanför affärer och flotta shoppingcenter.

En dag pratar jag med en äldre man som ofta sitter utanför min affär. När jag berättar att jag är från Sverige lyser han upp. Han säger att han besökte Sverige i yngre dagar, han hade till och med en fästmo där. Men nu sitter han alltså och tigger på ålderns höst för att få sitt liv att gå ihop.

När Spaniens många utsatta riskerar att falla igenom ett glest skyddsnät, och med hög arbetslöshet är sociala organisationer avgörande för många människor. En av dem är den katolska biståndsorganisationen Caritas. När den ekonomiska nedgången var som värst för några år sedan fick Caritas slita hårt för att hjälpa människor som hamnat utanför det sociala skyddsnätet.

Men även om trycket lättat de senaste åren ser situationen för de mest utsatta inte lovande ut, enligt Ana Pérez Pinto som är kommunikationsansvarig för Caritas östra region av Kanarieöarna.

– Problemen har till 80 procent uppstått på grund av arbetslöshet, så den är vår allra viktigaste sociala fråga. Arbetslösheten slår hårdast mot underklassen, de med låg utbildning och här tillhör immigranterna de mest drabbade. En grupp som är extra utsatt och sårbar är ungdomar, de kan lätt

fastna i drogberoende eller kriminalitet. Det finns en desperation när unga människor inte ser några möjligheter till en framtid. När samhället inte har något att erbjuda dem.

Här på Caritas center är det liv och rörelse, människor går fram och tillbaka, till olika rum, till olika arbetsuppgifter och olika möten. I gemensamutrymmet i centrets mitt sitter en yngre man och pratar med en kvinna som lyssnar uppmärksamt. Ständiga aktiviteter – men när någon behöver så finns det tid att prata.

Victoria Hernandez, antropolog och socialarbetare som arbetar med internationella frågor hos Caritas, berättar att över 20 procent av dem som Caritas hjälper är immigranter och det man främst bistår med är juridiska frågor.

– En hög andel är här illegalt och de har inga som helst rättigheter. Många har flyktingstatus men det vet de själva ofta inte om och möts därför som vanliga immigranter. För människor från Syrien är det lättare, för de vet att de har flyktingstatus.

Caritas jobbar utifrån FN:s grundläggande mänskliga rättigheter, och man agerar på flera olika sätt.

– Vi jobbar även med opinionsarbete. Vi försöker sätta press på regeringen för att få till förbättringar, som fri sjukvård för alla, även för papperslösa och andra marginaliserade grupper. Men vi försöker även få olika organisationer och vanliga medborgare att agera, säger Ana Pérez Pinto.

Situationen på Kanarieöarna har förbättrats en hel del de senaste åren eftersom antalet turister har ökat. Det konstatererar José Ángel Ramírez som är socialpolitikansvarig inom Arbetarnas allmänna fackförening (UGT) på Gran Canaria.

– Men det är stora skillnader mellan företag och personal. Turistföretagens ägare får den största delen av kakan, vi tycker att man bör fördela intäkterna bättre, säger han.

Och trots många nya jobb är det bara en viss del som går till lokalbefolkningen, ofta sämre betalda jobb som till exempel hemhjälp.

– Det största problemet är att många inte kan engelska, vi måste motivera människor att lära sig det. Men det är även ett företagsansvar, speciellt för de större företagen som har gott om resurser, säger José Ángel Ramírez.

– Men det är också en allmän utbildningspolicy. Myndigheterna måste avsätta resurser och ordna fler utbildningar i engelska. Det kan inte vara meningen att det ska komma folk utifrån och jobba här när vi har en så hög arbetslöshet.

José skrattar godmodigt och ber om ursäkt för sin engelska, som det inte alls är några större fel på. När jag påpekar hur dålig min spanska är ler han glatt och verkar inte lika bekymrad över sin engelska längre.

UGT har även föreslagit en turistskatt som är tänkt att gå till miljöinsatser och därmed ge jobb lokalt.

– Det blir stor miljöpåverkan av alla turister, så det vore inte mer än rätt att de betalar något tillbaka. Tänk bara på vattnet, vi måste avsalta havsvatten för att det ska räcka till.

Ännu har förslaget inte gått igenom. Motståndet har varit stort från både turistnäringen och den lokala regeringen som menar att en sådan skatt skulle ha negativ inverkan på turistindustrin.

– Men det har fungerat på andra platser i Spanien. Se på Mallorca, där protesterade man innan skatten genomfördes men sedan gick det hur bra som helst. Det handlar ju om vår miljö, om vår befolkning, men även om turisterna. Om miljön förstörs kan de inte komma hit och njuta av våra fina öar, säger José Ángel Ramírez.

Han tycker att Kanarieöarna är alldeles för beroende av turismen som enda inkomstkälla, det gör öarna sårbara.

– Allt transporteras hit, vi har glömt bort vår lokala basekonomi. Vi måste tänka nytt, vi behöver producera mera själva, se vilka industrier vi skulle kunna skapa här på öarna. Självkärligt ska vi behålla turismen men vi måste ha ekonomisk mångfald.

Det var 2008 som en tid av stark ekonomisk tillbakagång inleddes i EU och Spanien var ett av de länder som drabbades hårdast. Arbetslösheten ökade till katastrofala siffror, 2013 var den uppe i 26,1 procent.

På Kanarieöarna som drabbades värst låg den på 32 procent. Att denna ögrupp drabbades extra hårt berodde dels på en sviktande turism, men också på frånvaro av andra lokala inkomstgenererande sysselsättningar. Situationen var så illa att en "nyfattig" medelklass uppstod, något man aldrig tidigare hade sett.

Sedan 2013 har den ekonomiska trenden svängt. Turistnäringen upplever ett rejält uppsving, framförallt på Kanarieöarna. Det kommer allt fler turister som inte längre vill åka till länder som Egypten och Turkiet på grund av säkerhetsrisker. Den nyfattiga medelklassen finns inte längre.

Men trots den positiva trenden är problemen stora. Även om arbetslösheten har gått ner är den fortfarande hög. I april låg den på 17,8 procent för hela Spanien, medan siffran för Kanarieöarna var 25 procent nu i juli. Det är alltså en fjärdedel av ögruppens lokalbefolkning som måste försörja sig på annat sätt än genom arbete.

Det spanska arbetslöshets- och försörjningsstödet är inte tillräckligt för många och människor uppfyller inte alltid kraven för ersättning. Spaniens välfärdssystem har visserligen påverkats av de nedskärningar som EU tvingat regeringen att göra. Och en höjning av antal arbetslösa satte stor press på landets förmånssystem.

Men jämfört med grannländer som Italien, Portugal och Frankrike lägger Spanien en lägre del av BNP på socialt skydd. Det finns även obalans i det ekonomiska stöd som ges till människor i olika regioner av landet. Bidragen är inte enhetligt utformade, vissa regioner är mer generösa än andra.

Dessutom, för att förhindra det man kallar för "förmånsturism", så måste du bo i en ny region mellan 12 och 24 månader innan du kan ansöka om ekonomiskt bistånd. Något som kan slå undan fötterna för dem som flyttar för att skaffa

billigare boende eller komma närmare släkt och vänner.

Även på Spaniens sydkust är situationen svår för många. Där är Röda Korset en av de organisationer som arbetar med fokus på de mest sårbara.

– Vi har tre områden som vi prioriterar och det är social inkludering, sysselsättning och ungdom. Ibland träffar vi på familjer där varenda medlem i familjen är arbetslös och då är det verkligen tufft. Då kan ett sommarläger för familjens unga bli något som lyfter situationen, säger Miguel Pradas Jiménez som kommunikator för Röda Korset i Málaga.

Jag berättar om paret jag just nu hyr in mig hos via airbnb i Nerja en bit öster om Malaga. De blev överlyckliga när jag sa att jag stannar en vecka till. Mannen är arbetslös sedan en längre tid och kvinnan förtidspensionerad. De är rädda för att tvingas flytta från sin lägenhet eftersom turismen har drivit upp hyrorna.

– Ja, det är så det är. Men de har ändå tur, som kan hyra ut ett rum emellanåt.

En av nycklarna i Röda Korsets sysselsättningsprogram är att skapa allianser med hotell, restauranger och andra aktörer inom turistbranschen.

– Vi har avtal med mer än 200 företag som är villiga att täcka lediga platser med personer som ingår i vårt program. Vi hoppas att det här nätverket ska växa med tiden.

Som avslut säger Miguel Pradas Jiménez att de har över 5 000 volontärer i Málagas Röda Kors och att dessa frivilliga krafter gör ett fantastiskt arbete.

– Utan dem skulle vår verksamhet inte fungera.

Ann-Britt Sternfeldt